

PAWEŁ KUBICKI
Uniwersytet Jagielloński

Nowe narracje miejskie. Miasta po nowoczesności*

1. Wstęp

Miasto jest zjawiskiem trudnym do jednoznacznego zdefiniowania, jednak możemy się zgodzić co do tego, że jest ono procesem historycznym, podlegającym nieustanej transformacji. To szczególnie ważne w kontekście europejskim, gdzie miasta rozwijały się w procesie długiego trwania (*longue durée*). Ich materialna tkanka zmieniała się i dostosowywała do wymogów kolejnych epok, tworząc swoisty urbanistyczny palimpsest. Ewa Rewers pisała w tym kontekście, że: „historie miast tworzą sieć zdarzeń rozgrywających się w czasie i przestrzeni, na którą nakładają się inne sieci, łączące drobne epizody, proste narracje w gęstą tkankę opowieści historycznej” (Rewers 2005: 80). Każda zmiana, wynikająca z wymogów nowej epoki, potrzebuje legitymizacji – nowych opowieści (narracji), które pozwalają czytać miejski palimpsest w nowym kontekście, a także dostarczać ram odniesienia, dzięki którym zachowywana jest tożsamość miasta, pomimo tego, że jego materialna tkanka podlega nieustannej transformacji. Prezentowany artykuł poświęcony będzie właśnie problematyce narracji miejskich w czasie zmiany, w sytuacji kiedy kończy się jedna epoka, a następna dopiero wyłania się zza horyzontu.

* Artykuł powstał w ramach projektu badawczego finansowanego przez Program Strategiczny Inicjatywa Doskonałości na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Jesteśmy obecnie na progu istotnej zmiany w kontekście rozumienia i postrzegania miasta. Kończy się epoka nowoczesna, która stworzyła fordowski model miasta, często opisywany takimi metaforami jak: „miasto maszyna”, „miasto samotnego tłumu”, „miasto dżungla” itp. Aktualnie możemy mówić o swoistym *interregnum* – czasie pomiędzy (Bauman 2012), którego specyfiką jest to, że nie bardzo wiemy, co nadejdzie. Nie wiemy zatem, jakie będą miasta w nowej epoce, jak zmieniać się będzie ich materialna tkanka, funkcje oraz wzory kulturowe miejskiego stylu życia. Wiemy jednak, że każda zmiana dokonuje się w pierwszej kolejności w sferze języka. Analizując zatem nowe miejskie narracje, z mniejszym czy większym prawdopodobieństwem możemy określić kierunki przemian dokonujących się we współczesnych miastach. Celem artykułu będzie próba opisanie nowych narracji jako swoistych detektorów zmiany, dzięki którym możemy spróbować sobie wyobrazić to, co wciąż jeszcze jest „poza horyzontem” – przyszłość miast.

2. Miasto jako dyskurs

Pisząc o mieście, stajemy przed trudnym zadaniem odpowiedzenia sobie na z pozoru proste pytanie – czym jest miasto? Dzieje się tak dlatego, że najtrudniej jest opisać coś, co traktowane jest jako oczywiste i przyjmowane bezrefleksyjnie, a tak jest właśnie w tym przypadku. Problem ten dobrze ujął Marek Krajewski, pisząc iż:

trudno nam dziś znaleźć cokolwiek, co by miastem nie było, co wymykałoby się miastu jako społecznemu procesowi uspołecznienia. Współczesność charakteryzuje się więc tym, że kłopotliwe jest wskazanie jakiegokolwiek aspektu naszego życia, jego sfery, ale też obszaru geograficznego, który nie byłby chociażby infiltrowany przez wytwory i produkty miasta, przez jego atmosferę i obowiązujące w nim zasady (Krajewski 2011: 114).

Przyjmując taką perspektywę, możemy stwierdzić, że miasto jest w dużej mierze grą wyobraźni, wykraczającą poza konkretne ramy przestrzenne. Mimo iż z normatywnego punktu widzenia takie podejście jest z wielu powodów problematyczne, to ma ono długą i bogatą tradycję w szeroko rozumianych studiach miejskich¹. Już w jednej z pierwszych (1915 rok) socjologicznych definicji miasta

1 Problematyka ta została szczegółowo przedstawiona w niedawno opublikowanym pierwszym podręczniku poświęconym kwestiom narracji miejskich w studiach miejskich, zob: Finch 2022.

Robert E. Park zwracał uwagę, że jest ono nie tylko tworem materialnym. Swoją definicję rozpoczął on od znamienych słów: *The city is a state of mind* [...] (Park 1915: 578). Także ojciec polskiej socjologii, Florian Znaniecki, podkreślał humanistyczny aspekt miasta, pisząc o ludziach tworzących je, że są oni:

nie tylko ciałami, lecz doświadczającymi i czynnymi podmiotami, i w tym charakterze nie oni są w mieście, lecz – jeśli się tak wyrazić można – miasto jest w sferze ich wspólnego doświadczenia i działania i oni je tworzą jako nader skomplikowaną strukturę społeczną (Znaniecki, Ziółkowski 1984: 35).

Współczesny socjolog miasta, Andrzej Majer, pisał wręcz, że:

być może istoty miasta i miejskości nie można wyrazić bez odwołania się do metafizyki, a ściślej do – emocji, stereotypów i mitów – choćby dlatego, że jest ono zbyt amorficznym i heterogenicznym środowiskiem, aby można je było rzeczowo i beznamiętnie ująć w formalne kategorie [...]. W wielu socjologicznych tekstach mających za przedmiot miasta, które powinny dbać o zachowanie chłodnego dystansu, widoczna jest metafizyka (Majer 2010: 141).

Takie podejście, mimo że interesujące i mające długą i ugruntowaną w studiach miejskich tradycję, niesie jednak w sobie pewną pułapkę, co dobrze uchwycił Richard Sennett, zwracając uwagę, że: „sposobów wyobrażania sobie czym jest miasto, jest prawdopodobnie tyle, ile miast” (Sennett 2009: 72). Z jednej strony prawdą jest, że miasto tworzą ludzie i każdy mieszkaniec ma swoje indywidualne o nim wyobrażenia, swoiste mapy mentalne (Lynch 2011). Z drugiej strony jednak tworzenie miejskiej wspólnoty wymaga uwspólniania systemów znaczeń, wartości i postaw. Z tego też powodu narracje miejskie, aby mogły wypełniać rolę ram odniesienia, koniecznych do konstruowania tożsamości miasta, muszą być zawsze analizowane w relacjach w sferze władzy. Innymi słowy muszą być ujmowane w kategorii dyskursu, w znaczeniu, jakie terminowi temu przypisują nauki społeczne.

W naukach społecznych kategoria dyskursu służy nie tyle do analizy języka, co przede wszystkim relacji w sferze władzy. Zdaniem Michela Foucaulta dyskurs reguluje ustalone formy mówienia i myślenia o konkretnej rzeczywistości, ustala „reżymy prawdy” – czyli to, co można powiedzieć w określonych warunkach społecznych i kulturowych oraz to, kto mówi, i w jakich okolicznościach (Foucault 2002). Tak rozumiany dyskurs wyznacza i określa ramy odniesienia,

warunkujące sposoby postrzegania otaczającej rzeczywistości (miasta). Dzięki temu kształtuje się dominujący dyskurs interpretacyjny, który według Alain Touraine odpowiedzialny jest za konstrukcję obrazu całości życia społecznego i doświadczania jednostki, gdzie dokonują się wybory intelektualne i wykuwają warunki komunikacji, które narzucają reguły gry, przyznając tym, a nie innym przywilej bycia słuchanym (Touraine 2011: 31–32). Kluczową rolę w tym procesie odgrywają grupy posiadające, opisywaną przez Pierra Bourdieu, zdolność do stosowania przemocy symbolicznej, czyli możliwości narzucania swojej interpretacji świata i swoich wzorów kulturowych innym, stwarzając przy tym przekonanie, że aspirowanie do tych wzorów i wartości jest naturalną kolejną rzeczą (Bourdieu 2005).

W przypadku miasta epoki nowoczesnej (fordowskiej), tak rozumianą przemoc symboliczną posiadało mieszczaństwo, które w XIX wieku stało się absolutnym hegemonem w polu polityki, ekonomii i kultury, zdolnym do narzucania własnych interpretacji miasta innym grupom. Procesy te dokonywały się różnymi kanałami, jednak najbardziej efektywnym był specyficzny wynalazek, jakim stała się powieść mieszczańska (Caillois 2008), która dzięki swoim wyjątkowym właściwościom w sposób szczególny wpłynęła na kreowanie dominujących narracje miejskie wzorców, kształtujących wyobraźnię zbiorową. Roger Caillois, analizując specyficzny mieszczański styl życia wykreowany figurą *flâneura*, proces ten opisywał w sposób następujący:

literatura ukształtowała wyobrażenie Paryża, a ogólnie rzecz biorąc wielkiego miasta, tak silnie ujarzmiające wyobraźnię, że nikt nie zastanawia się, czy jest wierne, wyobrażenie zrodzone z książek, tak jednak rozpowszechnione, że przeniknęło do ogólnej atmosfery myślowej i zaczęło wywierać pewien przymus (Caillois 1967: 104).

Właściwie wszystkie większe miasta doczekały się własnych powieści w tej epoce. Jak podkreślała Katarzyna Szalewska, analizując literaturę tego okresu:

jednym z fundamentalnych doświadczeń modernizmu jest doświadczenie bycia-w-mieście. Jego reprezentacji nie trzeba długo szukać, starczy przywołać kanon powstałych wówczas tekstów. Paryż, Wiedeń, Praga, Londyn czy Nowy Jork stają się bohaterami nowoczesności (Szalewska 2012: 7).

Specyficzne obrazy miasta nowoczesnego, wykreowane przez literaturę, legitymizowane były przez rozwijającą się wówczas socjologię. Badacze podkreślali

anonimowość „samotnego tłumu” (Riesman 1971) i wyłanianie się społeczeństwa masowego (Ortega y Gasset 2016), zanikanie tradycyjnych więzi społecznych i kształtowanie się społeczeństwa typu *Gesellschaft*, gdzie stosunki międzyludzkie mają charakter instrumentalny, bezosobowy (Tönnies 1988) oraz typową „mentalność mieszkańców wielki miast”, charakteryzującą się swoistym wielkomiejskim zblazowaniem (Simmel 2006).

3. Nowe miejskie narracje. Opowieść dwóch miast

Początek XXI wieku przyniósł zasadnicze zmiany, jeśli chodzi o kwestię narracji miejskich, wyobrażeń o tym, czym jest miasto i do czego powinno ono służyć. Wpływ na ten stan rzeczy ma wiele czynników, które dalej charakteryzuję. W pierwszej kolejności jednak, aby określić skalę i wagę dokonującej się zmiany, tytułem wprowadzenia w tę problematykę, przytoczę przykład dwóch miast: Barcelony i Paryża². Oba w drugiej połowie XIX wieku, skutkiem rewolucyjnej przebudowy tkanki miejskiej, stały się symbolami miast nowoczesnych, na których wzorowały się inne miasta tej epoki. Przebudowy Paryża przez Georges-Eugène Haussmanna (1853–1870) oraz Barcelony według projektów Ildefonsa Cerdy (od 1859) stworzyły nowe ramy odniesienia, dając podstawy do kształtowania się nowoczesnego, mieszczańskiego stylu życia, czego symbolem stała się figura *flâneur*, miejskiego spacerowicza, który dzięki anonimowości miasta „wszystko widzi, sam nie będąc widzianym” (Dzionek 2003). Obecnie oba miasta stały się wzorami nowych polityk miejskich, niosących równie rewolucyjne zmiany, jak te sprzed 150 lat. Paryska koncepcja miasta 15-minutowego oraz idea *superblocks* realizowana w Barcelonie zdominowały dziś sposób myślenia o mieście i funkcjach, jakie powinno ono wypełniać. W pewnym uproszeniu to przeciwieństwo fordowskiego modelu miasta. To, co stało się impulsem nowoczesności – wielkomiejskie anonimowe *Gesellschaft* oraz samochód jako symbol powojennego boomu gospodarczego, obecnie okazuje się być jednym z największych problemów zrównoważonego rozwoju. Duża energochłonność miast, zanieczyszczenie powietrza i słabe więzi społeczne stały się kluczowymi wyzwaniami w nowej rzeczywistości. Narracje „miasta-maszyny”, gdzie szerokie ulice miały gwarantować większą przepustowość przemieszczających się mas ludności, a dymiące kominy wskazywać na jego rozwój i dynamikę, wypierane są narracjami miasta z czystym powietrzem, przyjaznego dla pieszych i rowerzystów, poruszających się na niewielkie odległości w najbliższym sąsiedztwie.

2 Szczegółowo problematykę tę omawiam w artykule *Odporność miast i nowe polityki miejskie*, zob. Kubicki 2021.

Tak charakterystyczna dla miasta nowoczesnego anonimowość zastępowana jest pochwałą sąsiedztwa i silnych więzi lokalnych.

Zmiana ta uwarunkowana jest wieloma procesami, z których trzy wydają się najważniejsze. Po pierwsze, to konsekwencja opisywanego stanu *interregnum*, kończącej się epoki nowoczesnej i modelu miasta fordowskiego. Miasto post-fordowskie, którego podstawy gospodarcze w dużej mierze bazują na przemysłach kreatywnych (Landry 2014) i klasie kreatywnej (Florida 2010), wymagają innej aranżacji przestrzeni niż te z czasów epoki przemysłowej (fordowskie). W tym przypadku chodzi przede wszystkim o powstawanie tzw. miejsc trzecich (Oldenburg 1989), gdzie rozwija się kapitał społeczny, ale też dzięki gęstym kontaktom interpersonalnym tworzy się przestrzeń stymulująca kreatywność. Stąd też w nowych politykach miejskich kładzie się akcent na zaistnienie dzielnic/kwartalów kreatywnych i kulturalnych (Michel 2023) oraz krzewienie tzw. gospodarki symbolicznej, opartej na konsumpcji atrakcji oferowanych przez miasto (Zukin 1995).

Po drugie, rosnąca niestabilność geopolityczna i kryzys klimatyczny, a także skutki pandemii COVID-19 sprawiły, że coraz częściej zaczęła być przywoływana idea miasta odpornego (*resilient city*). Anna Bilaska, analizując problematykę tego zagadnienia, zwracała uwagę, że:

pojęcie miasta odpornego stosunkowo niedawno wprowadzono do badań nad miastami. [...] Definicja miasta odpornego nie jest sprecyzowana w żadnym dokumencie, co w pewnym stopniu utrudnia prace nad tą problematyką. Niektórzy naukowcy negują koncepcję odporności miast, argumentując, że odporność to tylko kolejne modne słowo niewnoszące nowej wartości i zastępujące wcześniejsze pojęcie trwałości (*sustainability*) (Bilaska 2016: 61).

Paradoksalnie to właśnie wieloznaczność tego terminu wpływa na jego atrakcyjności i upowszechnia się w dyskursie publicznym, legitymizując tym samym rewolucyjne zmiany dotyczące mobilności miejskiej i odbudowy sąsiedztwa. Siła więzi lokalnych, ograniczenie energochłonności miast i poprawa jakości powietrza stają się priorytetami nowych polityk miejskich, co modelowo wręcz wpisuje się w ideę wzmacniania odporności miasta.

Po trzecie wreszcie, w ostatnich dwóch dekadach zaszły istotne zmiany w kontekście kształtowania dyskursu publicznego. Rozwój mediów społecznościowych, a z czasem ich dominacja w polu medialnym, przełamał monopol przemocy symbolicznej dotychczasowych elit, posiadających lepszy dostęp do tradycyjnych mediów. Rozwój mediów społecznościowych pozwolił zyskać

„przywilej bycia słuchanym” tym grupom, które z różnych powodów nie mogły ze swoimi postulatami przebić się do głównego nurtu dyskursu publicznego. Zyskały na tym szczególnie nowe ruchy ekologiczne, zwracające uwagę na skutki zmian klimatycznych, i ruchy miejskie, podkreślające konieczność wdrażania nowych polityk miejskich. Badania realizowane nad ruchami miejskimi³ wskazują, że odniosły one sukces właśnie w polu dyskursu. Mimo swojej niewielkiej liczebności, dzięki swoim zasobom symbolicznym, potrafiły one narzucić własną narrację o mieście, która została dość powszechnie przejęta przez decydentów i trafiła do głównego nurtu. Dzięki temu mogło nastąpić tzw. zgrywanie ram interpretacyjnych, kiedy to nowe polityki miejskie, dzięki społecznym rzecznikom, jakim są aktywiści ruchów społecznych, zyskują coraz większą akceptację w społeczeństwie.

4. Nowy Europejski Bauhaus

Istotne znaczenie dla kształtowania się nowej wizji miasta i jego funkcji ma zainicjowany przez Komisję Europejską projekt „Europejski Zielony Ład”, którego celem jest transformacja ekologiczna UE, w szczególności zaś europejskich miast. Zostało to wyraźnie podkreślone faktem, że inicjatywa ta została określona jako „Nowy Europejski Bauhaus”. Przywołanie w tym miejscu legendarnej szkoły projektowania dość jednoznacznie wskazuje na rolę, jaką w transformacji miast europejskich mają odegrać nowe miejskie narracje legitymizujące zachodzące zmiany. Zdaniem Hanny Schudy:

Nowy Europejski Bauhaus (NEB), który ma nie tylko pomóc w realizacji celów Zielonego Ładu, czyli między innymi ograniczeniu emisji CO₂ o 55% do 2030 roku, w tym emisji z naszego „zamieszkiwania”. NEB ma też kształtować nowy styl życia oparty o inkluzję, poszanowanie zasobów, wspólnotę czy rezyliencję (Schudy 2021: 11).

Wdrażanie „Europejskiego Zielonego Ładu”, który w wymiarze finansowym, jest jednym z największych programów odbudowy w nowożytnej historii Europy, przyniesie prawdziwie rewolucyjne zmiany. Przedstawione powyżej nowe narracje miejskie wskazują kierunki tych zmian, jednak wciąż nie wiemy, jaki model miasta wyłoni się w przyszłości. Z jednej strony wynika to z coraz mniej stabilnej sytuacji geopolitycznej i coraz większego lęku przed wybuchem nowej europejskiej wojny. Z drugiej strony natomiast, wpływ na ten

3 Więcej na ten temat w książce *Ruchy miejskie w Polsce*, zob. Kubicki 2020b.

stan rzeczy ma rosnący opór społeczny wobec zachodzących przemian w ramach nowych polityk miejskich i tworzenie alternatywnych narracji miejskich w duchu *backlashu*.

5. Podsumowanie. Miejski *backlash*

Każda głęboka zmiana wywołuje opór społeczny. Rewolucja przemysłowa zmobilizowała ruch oporu – Luddystów, którzy w zachodzących zmianach widzieli zagrożenie dla siebie i swoich społeczności lokalnych. Hausmanizacja Paryża sprowokowała Komunę Paryską, mobilizację mieszkańców w ramach nieznanego wówczas jeszcze hasła „prawa do miasta.” Także obecnie widać wyraźnie inicjatywy społeczne o charakterze *backlashu* – ruchów wstecznych, których celem jest cofanie progresywnych zmian. Przyczyn ich rozwoju jest wiele⁴, niemniej jednak to opór wobec nowych polityk miejskich ma w tym przypadku istotne znaczenie. Dobrym przykładem w tym kontekście mogą być protesty „Żółtych kamizelek”, jakie wybuchły w Paryżu w 2018 roku. Iskrą zapalną była w tym przypadku podwyżka cen benzyny, mająca finansować progresywną, proekologiczną politykę rządu francuskiego. Protesty pokazały, jakie napięcia wywołuje narracja miasta 15-minutowego wśród mieszkańców prowincji i przedmieść, dla których jedynym środkiem komunikacji pozwalającym wypełniać niezbędne funkcje życiowe wciąż pozostaje samochód.

Także w polskich miastach obserwujemy rosnące znaczenie miejskich ruchów wstecznych, które początkowo mobilizowały się wobec progresywnych narracji miejskich prezentowanych przez różne ruchy. Przemysław Pluciński zwracał uwagę, że publicystyczne praktyki etykietowania i konstruowania negatywnych stereotypów miejskich aktywistów, postulujących wdrażanie progresywnych polityk transportowych, prowadzą do konstruowania paniki moralnej wokół aktywizmu i wzorów altermodernizacji (Pluciński 2020). Z czasem, gdy narracje ruchów miejskich zostały przejęte przez decydentów i stały się częścią oficjalnych działań w duchu „Nowego Europejskiego Bauhausu”, ruchy wsteczne zyskały na sile. Jeśli kilka lat temu były one zupełnym marginesem, to obecnie mają coraz większy wpływ na kształtowanie dyskursu publicznego i narzucanie własnych narracji. Dobrym przykładem może być konflikt wokół Stref Czystego Transportu (SCT), których wprowadzenie w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców jest jednym z tzw. kamieni milowych polskiego Krajowego Planu Odbudowy (KPO), wdrażanego w ramach „Europejskiego Zielonego Ładu”. Paradoksalnie to właśnie te protesty można uznać za ważny wskaźnik

4 Więcej na ten temat w artykule *Miejski backlash, czyli o miejskich ruchach wstecznych*, zob. Kubicki 2020a.

tego, jak bardzo rewolucyjne zmiany zachodzą obecnie w miastach. Tak, jak w przypadku każdej rewolucji, zanim wyłoni się nowy porządek, ścierają się różne narracje – w tym przypadku narracje miejskie.

| Bibliografia

- Bauman Zygmunt (2012), *Times of interregnum*, „Ethics & Global Politics”, vol. 5, nr 1, s. 49–56.
- Bilska Anna (2016), *Proces budowy miasta odpornego na przykładzie Rotterdamu*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”, nr 24, s. 59–78.
- Bourdieu Pierre (2005), *Dystynkcje. Społeczna krytyka władzy sądenia*, przeł. Piotr Biłos, Wydawnictwo Naukowe SCOLAR, Warszawa.
- Caillois Roger (1967), *Paryż, mit współczesny*, w: tenże, *Odpowiedzialność i styl. Eseje*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Caillois Roger (2008), *Siła powieści*, przeł. Tomasz Swoboda, Wydawnictwo UG, Gdańsk.
- Dzionek Michał, (2003), *W stronę antropologii przestrzeni. Flâneur – szkic do portretu*, „Anthropos?”, nr 2–3, s. 3–22.
- Finch Jason (2022), *Literary Urban Studies and How to Practice It*, Routledge, New York.
- Florida Richard (2010), *Narodziny klasy kreatywnej*, przeł. Tomasz Krzyżanowski i Michał Penkala, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa.
- Foucault Michel (2002), *Archeologia wiedzy*, przeł. Andrzej Siemek, Agnostini-Atlaya, Warszawa.
- Krajewski Marek (2011), *Miasto. Na tropach tego co niewidzialne*, „Studia Socjologiczne”, tom LX/2–3, s. 111–134.
- Kubicki Paweł (2020a), *Miejski backlash, czyli o miejskich ruchach wstecznych*, Władza Sądenia „Po Habermasie: sfera publiczna w czasach niepewności”, nr 19, s. 119–135.
- Kubicki Paweł (2020b), *Ruchy miejskie w Polsce*, zw. NOMOS, Kraków.
- Kubicki Paweł (2021), *Odporność miast i nowe polityki miejskie*, „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ”, vol. 18, nr 4(74), s. 225–239.
- Landry Charles (2014), *Kreatywne miasto. Zestaw narzędzi dla miejskich innowatorów*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa.
- Lynch Kevin (2011), *Obraz miasta*, przeł. Tomasz Jeleński, Wydawnictwo Archi-wolta, Kraków.
- Majer Andrzej (2010), *Socjologia i przestrzeń miejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

- Michel Basile (2023), *Dzielnice kreatywne i kulturalne. Wieloznaczność sztuki i kultury w mieście postindustrialnym*, przeł. Paweł Łapiński, Wydawnictwo Wysoki Zamek, Kraków.
- Oldenburg Ralf (1989), *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Community Centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts, and How They Get You Through the Day*, Paragon House, New York.
- Ortega y Gasset José (2016), *Bunt mas*, przeł. Piotr Niklewicz, Wydawnictwo Replika, Zakrzewo.
- Rewers Ewa (2005), *Post-polis. Wstęp do filozofii Ponowoczesnego miasta*, Universitas, Kraków.
- Riesman David (1971), *Samotny tłum*, przeł. Jan Strzelecki, PWN, Warszawa.
- Park Robert E. (1915), *The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the City Environment*, „American Journal of Sociology”, vol. 20, nr 5, s. 577–612.
- Pluciński Przemysław (2020), *Czy miejscy aktywiści chcą nas zabić? Siły alter-modernizacji a konstruowanie konserwatywnej paniki moralnej*, „Przegląd Kulturoznawczy”, nr 4(46), s. 381–405.
- Schudy Hanna (2021), *Zdążyć przed katastrofą. Wyzwania dla postwzrostu w Nowym Europejskim Bauhausie*, „Prace Kulturoznawcze 25”, nr 3, s. 11–26.
- Sennett Richard (2009), *Upadek człowieka publicznego*, przeł. Hanna Jankowska, Wydawnictwo Muza, Warszawa.
- Simmel Georg (2006), *Mentalność mieszkańców wielkich miast*, w: tenże, *Mosty i drzwi. Wybór esejów*, Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Szalewska Katarzyna (2012), *Pejzaż tekstowy. Czytanie miasta jako forma doświadczenia przeszłości we współczesnym eseju polskim*, Universitas, Kraków.
- Tönnies Ferdinand (1988), *Wspólnota i stowarzyszenie. Rozprawa o komunizmie i socjalizmie jako empirycznych formach kultury*, przeł. Małgorzata Łukasiewicz, PWN, Warszawa.
- Touraine Alain (2011), *Mysleć inaczej*, przeł. Maciej Byliniak, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Znanięcki Florian, Ziółkowski Janusz (1984), *Czym jest dla ciebie miasto Poznań? Dwa konkursy: 1928/1964*, PWN, Warszawa-Poznań.
- Zukin Sharon (1995), *The Cultures of Cities*, Blackwell, Oxford.

| Abstract

PAWEŁ KUBICKI

New Urban Narratives and the New European Bauhaus

This article deals with the issue of urban narratives in times of major changes. European cities developed in the process of the long term (*longue durée*), their physical fabric changing and adapting to the requirements of subsequent epochs, therefore creating a specific urban palimpsest. Every change, however, needs legitimacy and new stories that allow the urban palimpsest to be read in a new context. It has to provide narratives through which the identity of the city is preserved, despite its constant transformation. This article focuses on analyses of new urban narratives that supplant narratives relating to the city of the modern (Fordist) era. New urban policies, especially those developed as part of the “New European Bauhaus” project initiated by the European Commission, play an important role in this process. Every major change provokes social resistance, and in this case we can observe the creation of alternative urban narratives, shaped by social movements of a backlash or new Luddism character.

Keywords: city, narratives, discourse, change, urban policies

| Bio

Paweł Kubicki – dr habilitowany socjologii, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wykłada w Instytucie Studiów Europejskich UJ oraz na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Krakowie. Specjalizuje się w badaniu społeczno-kulturowych aspektów rozwoju miast. Autor kilkudziesięciu publikacji poświęconych tej problematyce, w tym siedmiu książek, między innymi: *Miasto w sieci znaczeń. Kraków i jego tożsamości* (2010), *Wynajdywanie miejskości. Polska kwestia miejska z perspektywy długiego trwania* (2016), *The European Capital of Culture 2016 Effect: how the ECOC Competition Changed Polish Cities* (2020), *Ruchy miejskie w Polsce* (2020), *European Cities in the Process of Constructing and Transmitting European Cultural Heritage* (2022).
E-mail: pawel.kubicki@uj.edu.pl
ORCID: 0000-0001-9493-8283